

- N.B.:**
- 1) Question 1,2,3 are compulsory.
 - 2) Answer any two from the rest.
 - 3) Figures to the right indicate full marks.
 - 4) Draw sketches and diagram wherever necessary.
 - 5) Use of map stencil is allowed.
- Q.1** On the outline map of Mumbai, name and mark the following : 5
- i) A vegetable market.
 - ii) Any one large slum area.
 - iii) An international airport.
 - iv) A largest green area in Mumbai.
 - v) A beach in South Mumbai.
- OR**
- Q.1** On the outline map of Konkan, mark and name the following : 5
- i) A polluted river in Thane.
 - ii) A fort in Sindhudurg district.
 - iii) Flood prone area in Ratnagiri district.
 - iv) A bird Sanctuary.
 - v) A center of tourist attraction.
- Q.2** Write short notes on any two : 10
- i) Composition of soil.
 - ii) Population growth and food supply.
 - iii) Nuclear energy.
 - iv) Potentials of tourism development in India.
 - v) Energy from biomass and Sun
- Q.3** Give reasons for any three of the following : 15
- i) Forest regulate the climate of a place.
 - ii) Billions of people in the World are still hungry.
 - iii) Human activities have been responsible for polluting the air.
 - iv) Tourism has bright future prospects.
 - v) There is not much scope to bring more land under agriculture.
- Q.4** What are the causes of the loss of biodiversity ? 10
- Q.5** What are the major sources of food ? Explain in detail. 10
- Q.6** Define energy crisis. Explain the causes and effects of energy crisis. 10
- Q.7** What are the steps taken by the Government of India to develop tourism ? 10

वेळ- २ तास

गुण- ५०

- सूचना: १) प्रश्न क्रमांक १, २, ३ आवश्यक सोडवा.
 २) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
 ४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास अनुमती आहे.
 ५) उजवीकडील ठळक आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- प्र. १ तुम्हास दिलेल्या मुंबईच्या नकाशा आराखड्यात खालील गोष्टी दाखवा व नावे लिहा. ५
 १) भाजीपाला बाजारपेठ.
 २) एक मोठी झोपडपट्टी.
 ३) आंतरराष्ट्रीय विमानतळ.
 ४) मुंबईतील विस्तृत हरितक्षेत्र.
 ५) दक्षिण मुंबईतील एक पुळण (Beach)
- किंवा
- प्र. १ तुम्हास दिलेल्या कोकणच्या नकाशा आराखड्यात खालील गोष्टी दाखवा व नावे लिहा. ५
 १) ठाण्यातील एक प्रदूषित नदी.
 २) सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील एक किल्ला.
 ३) रत्नागिरी जिल्ह्यातील पूरग्रस्त प्रदेश.
 ४) एक पक्षी अभयारण्य.
 ५) पर्यटकांना आकर्षित करणारे केंद्र.
- प्र. २ टिपा लिहा (कोणतेही दोन) १०
 १) मृदेची रचना.
 २) लोकसंख्यावाढ आणि अन्नपुरवठा.
 ३) अणूऊर्जा.
 ४) भारताची पर्यटनातील संभाव्य विकासाची क्षमता.
 ५) जैविक ऊर्जा आणि सौर ऊर्जा.
- प्र. ३ कारणे द्या (कोणतेही तीन) १५
 १) एखादया ठिकाणचे हवामान वनांमुळे नियंत्रित होते.
 २) अजूनही जगातील अब्जावधी लोकसंख्या उपाशी आहे.
 ३) वायूप्रदूषणासाठी मानवी क्रिया कारणीभूत आहेत.
 ४) पर्यटन व्यवसायाला उज्ज्वल-समृद्ध भविष्य आहे.
 ५) शेतीसाठी जास्तीत जास्त जमीन उपलब्ध करून देण्यास आज फारसा वाव नाही.
- प्र. ४ जैविक विविधता नष्ट होण्यामागे असणाऱ्या कारणांचे स्पष्टीकरण द्या. १०
- प्र. ५ अन्नपुरवठ्याचे मुख्य स्रोत कोणते आहेत? याची सविस्तर चर्चा करा. १०
- प्र. ६ ऊर्जा संकट म्हणजे काय? त्याची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा. १०
- प्र. ७ भारत सरकारने पर्यटन विकासासाठी कोणत्या उपाययोजना केलेल्या आहेत? १०